

Мунтян С.Г. Компетентнісний підхід при навчанні студентів іноземної мови професійного спрямування // Збірник науково-методичних праць Таврійського державного агротехнологічного університету «Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі». Вип.14. – Мелітополь : ТДАТУ, 2010. – С. 36–40.

УДК 378.1(063)

С.Г.Мунтян, ст.викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Анотація. В статті концептуалізовано інтерпретацію компетентнісного підходу при реалізації іншомовної підготовки студентів в системі вищої професійної освіти в умовах її модернізації. Запропоновано технологію інтегрованого розвитку ключових компетенцій в процесі навчання студентів іноземної мови професійного спрямування.

Ключові слова: компетентнісний підхід, діяльність, ключові компетенції, іноземна мова професійного спрямування.

В сфері навчання іноземних мов для професійних цілей перед дидактами стоїть актуальна задача практичного проектування й реалізації освітніх технологій, які б відповідали фундаментальним цілям сучасної професійної освіти, положенням Болонського процесу. **Це, в свою чергу, означає** необхідність підготовки фахівця, здатного до ефективної роботи за фахом, орієнтованого на постійне професійне самовдосконалення, готового до соціальної та професійної мобільності й, відповідно, у зв'язку з цим до міжнародної професійної комунікації.

Такі обставини зумовлюють нагальну потребу забезпечення в процесі підготовки фахівців *більш повного особистісно й соціально інтегрованого результату*. Нову парадигму результату освіти забезпечує компетентнісний підхід (*competence-based approach*: освіта, орієнтована на розвиток та формування компетенцій), початок якому було покладено у 1965 році у США Н.Хомським. Компетентнісний підхід передбачає засвоєння не відокремлених одне від одного знань, а оволодіння ними в комплексі. Теоретики компетентнісного підходу справедливо вважають, що, оскільки сучасне суспільство зазнає змін з надзвичайно високою швидкістю, жоден заклад освіти не в змозі сформувати у своїх вихованців рівень компетентності, абсолютно достатній для ефективного рішення проблем у всіх без виключення сферах діяльності й у всіх конкретних ситуаціях. Тому ціль освітнянських закладів сьогодення визначається як формування у суб'єктів учіння *ключових компетенцій*.

Відповідно до цього вітчизняна стратегія модернізації іншомовної підготовки у вищій школі України передбачає, що в основу оновленого змісту іншомовної освіти мають бути покладені саме ключові компетенції. Головною ціллю при підготовці

майбутніх фахівців з іноземної мови державним стандартом встановлюється розвиток у студентів професійно-орієнтованої міжкультурної комунікативної компетенції як *складової діяльнісної компетенції* [1,2,3]. Діяльнісна компетенція є комплексним явищем й визначається як загальна кваліфікація й мотивація особистості. Її розуміють як здатність індивідуума успішно самостійно й відповідально вирішувати професійні, соціальні й особисті задачі, здатність до ефективного спілкування, до кооперації. Діяльнісна компетенція згідно з європейською системою ключових компетенцій включає такі їх види: професійну, методичну, соціальну. Ключовими називають здебільшого компетенції, якими має володіти кожен член суспільства й які можна було б застосовувати в самих різних ситуаціях. Реалізуються вони на метапредметному змісті.

Отже, абсолютно новим є те, що студенти на занятті з іноземної мови повинні здобувати компетенції для виробничих ситуацій в професійному майбутньому. Вони мають бути здатні до «дії іноземною мовою». Без врахування цього чинника підготовка з іноземної мови буде швидко втратити свою легітимність в професійній освіті.

При вирішенні даної проблеми адекватною освітньою стратегією, на наш погляд, може бути *інтегрування формування ключових компетенцій в оволодіння мовою*. Це передбачає конструювання змісту навчання зверху вниз, а засобів його опанування знизу догори, тобто спочатку чітко визначається модель випускника, а потім відповідно до цієї моделі підбирається зміст й методи з розвитку ключових компетенцій. В основі відбору методів навчання лежить *структура* відповідних компетенцій й функції, які вони виконують в освіті.

Розглянемо, що означає кожна з вище названих ключових компетенцій стосовно до навчання іноземної мови. Формування *компетенції за фахом* передбачає, що студенти освоюють відповідну термінологію, оволодівають знаннями й вміннями за фахом. У конкретизації до аграрної сфери, наприклад, на думку експертів-аграріїв, це знання про все, що пов'язано зі структурою й функціонуванням аграрного підприємства, знання про сільськогосподарські машини, способи виробництва й збут аграрної продукції; знання та вміння щодо комунікативних процесів в аграрному господарстві (очні та телефонні бесіди, написання листів, запис нотаток, проведення презентацій і т.і.); вміння розрізняти типи текстів за фахом й відповідно реалізовувати адекватні комунікативні наміри, такі як дефініції, описи, порівняння, класифікації і т.і.

Методична компетенція означає застосування стратегій читання, аудіювання, письма та говоріння відповідно до типу тексту; застосування компенсуючих технологій при недостатньому знанні мови; вміння працювати з довідковими джерелами; вміння виділяти головне, будувати тематичну послідовність; вміння планувати й організовувати свій робочий час; вміння проводити й документувати спостереження, опитування; вміння аналізувати свій персональний прогрес в іноземній мові.

Соціальна компетенція означає вміння працювати в групі; вміння запитувати, обґрунтовувати свою думку, слухати співрозмовника; здатність покладатися на себе, поводитися гідно, впевнено, толерантно; здатність критикувати; вміння розуміти й сприймати інші культури.

Компетентнісна модель навчання орієнтована на *дії та операції*, що співвідносяться не з об'єктом, реальним або ідеальним, а з *ситуацією, проблемою* (створення систем, оцінка досягнень, планування результатів та інше). Вона чітко фіксує окремі дії й якості, що необхідні для успішної діяльності: *визначати, інтерпретувати, порівнювати, здійснювати, контролювати* та інше.

Фіксація в змісті іншомовної освіти переліку обов'язкових для опанування видів діяльності та дій, що пов'язані з рішенням певних проблем, покликана подолати поширене в закладах освіти негативне явище, коли вивчення реальності підмінюється вивченням готових знань, тобто інформації про реальність. Наприклад, замість осмислення й обговорення на занятті з іноземної мови переваг та недоліків певного явища або об'єкту, що вивчається в рамках теми за фахом, студенти заучують напам'ять виключно лише дефініцію, визначення, принцип дії цього феномену. Хоча абсолютно зрозуміло, що при комунікації будь-яких іноземних партнерів жоден з комунікантів не тлумачить один одному, що означає те чи інше суто фахове явище або поняття. Натомість професійне спілкування завжди вимагає знань та вмінь пояснити, обґрунтувати, заперечити й т.і. партнерові відносно, наприклад, застосування, вдосконалення, відхилення, продажу, придбання та т.п. того чи іншого об'єкту.

Головним в технології інтегрованого розвитку ключових компетенцій в процесі навчання іноземної мови є створення ситуацій включення суб'єктів учіння у різні види діяльності, а саме, спілкування, вирішення проблем, дискусії, диспути, підготовку презентацій, виконання проектів. В результаті у випускників формуються обумовлені реальною практикою способи діяльності й компетенції.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко та ін. - К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
3. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. Колектив авторів: Амеліна С.М., Аззоліні Л.С. та ін. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.

The article conceptualizes the interpretation of the competence-based approach in teaching foreign languages in the framework of modernization of higher education. The article outlines techniques of integrated development of students' key competencies in the process of teaching foreign languages for specific purposes.